

Големият български възрожденец и енциклопедист д-р Иван Богоров в издание на Лайпцигския университет

Д. Л. Цалев

*Катедра „Аналитична химия“, Факултет по химия и фармация,
Софийски университет „Св. Кл. Охридски“, бул. „Дж. Баучър“ 1, 1164 София
Факс: 02-9625438, ел. поща: tsalev@chem.uni-sofia.bg*

От историческите данни и публикувани биографии на Иван Андреев Богоров (Богоев) (1820–1892) е известно, че в ранните си младежки години (1845–1847 г.) той е бил студент по химия в Лайпцигския университет в Германия в продължение на три семестъра. Тази осъкдна информация прави д-р Богоров един от първите български студенти-химици – факт, който заслужава да бъде отбелязан в съюзното списание „Химия и индустрия“. Съдбата не е пожелала Иван Богоров да стане химик и през 1858 година той завършва медицина в Париж. Неговата по-нататъшна многостранна дейност показва, че и обширната област на медицината се оказва тясна за неговия неспокоеен възрожденски дух. Работи като лекар, учител, журналист, издател, писател, преводач. Д-р Иван Богоров, почетен член на Българското книжовно дружество (1884 г.), остава в историята на нашата страна със своето значимо народополезно дело на един български патриот и истински европеец – високо образован, полиглот, езиковед, фолклорист, публицист, енциклопедист, общественик, народен будител. Сред неговото литературно наследство са редица книги, учебници, помагала, речници, преводи, статии, граматични и лингвистични бележки, пътеписи, фолклорни сборници и др. Вероятно днес не бихме могли да си представим съвременния български език без многото нови думи, въведени от книжовника д-р Богоров, сред които такива като вестник, сегашно време, дейност, забележка, книжнина, отговорник, пратеник, предимство, часовник и др.

Повод за тези кратки бележки стана издадена книга [1], придружена от любезно писмо от професорите Байер, Бус и Вилде от Факултета по химия и минералогия при Лайпцигския университет (2013 г.), които бяха получени от члена на редколегията на „Химия и индустрия“ проф. дн Николай Тютюлков, доктор хонорис кауза и дългогодишен лектор в Лайпцигския университет. В книгата са поместени данни за д-р Иван Богоров като един от известните чуждестранни студенти на Лайпцигския университет. По-долу са дадени факсимилиета на тези страници.

Bedeutende ausländische Leipziger Chemiestudenten und -doktoranden

Ivan Bogorov (1820–1892)

Vorbemerkung: Auf den ehemaligen Studenten der Chemie in Leipzig, Ivan Bogorov, wurde Prof. Dr. Gerhard Werner (MdF) aufmerksam, als er beim Ordnen alter Zeitungen einen Artikel in der „Universitätszeitung“ fand. In der dieser Sachverhalt vermerkt war. Auf der web-Seite der bulgarischen Botschaft in Berlin ist unter der Rubrik „kulturelle Bulgarisch-Deutsche Beziehungen in der Vergangenheit“ das Chemie studium Bogorovs ebenfalls vermerkt. Unsere beiden Mitglieder des Freundeskreises, Prof. Dr. Dr. h. c. Nikolai Tyutyulkov und Prof. Dr. Milan lovtchev, sind nun in die Spur gegangen, um über ihren berühmten Landsmann zu ermitteln. Die nachfolgend aufgezeichnete Kurzbiografie über sandte Prof. Dr. Milan lovtchev aus Sofia, die er zusammen gefasst aus <http://bg.wikipedia.org> in die deutsche Sprache übersetzt hatte. Eine von Frau Petra Hesse (Universitätsarchiv Leipzig) durchgeföhrte Recherche ergab bislang keinen direkten Nachweis (Immatrikulationsdatum; gehörte Vorlesungen) über sein Chemiestudium in Leipzig.

Curriculum: Prominenter Enzyklopädist der bulgarischen Renaissance: Arzt, Geograph, Volkswirt, Industrieller, Sprachwissenschaftler und Journalist. Ehrenmitglied (1884) der Bulgarischen Gesellschaft für Aufklärung (seit 1911 Bulgarische Akademie der Wissenschaften).

Geboren 1820 in Kariovo (gelegen im Rosental, Bulgarien; damals im Türkischen Reich).

Gestorben am 01.11.1892 in Sofia, Bulgarien.

Bildungsweg: Grundschule in Karlovo, eine der Quellen der bulgarischen Renaissance; Absolvent der Volkshochschule der Orthodoxen Patriarchie in Kurucesme, Konstantinopel (1838); Studium am Richelieu-Lyceum in Odessa, Russland (1840–1843); Studium der Chemie an der Universität Leipzig (1845–1847); Studium der Medizin in Paris, Frankreich (1855 bis 1858, Diplom 1858).

Berufliche Laufbahn: Lehrer in Stara Zagora, Schumen, Plovdiv; Arzt in Plovdiv; Journalist in Konstantinopel (3 Jahre), Plovdiv, Sofia.

Autor und Herausgeber: Erste bulgarische Zeitung „Български орел“ („Bulgarischer Adler“) in Leipzig (1846–1847); Zeitschriften „Journal für Wissenschaft, Handwerk und Handel“, „Bibliothek Lesebuch“ und „Landarzt“, Plovdiv ab 1859; Zeitung „Народност“ („Volkstum“), Bukarest ab 1863; Zeitschrift „Amboss“, Plovdiv ab 1870, „Zarski Beljaz“ („Zarenwappen“), Odessa 1841; „Erste Bulgarische Grammatik“, Bukarest 1844; „Einführung in die bulgarische Sprache“, Plovdiv 1864; „Zweite Einführung in die bulgarische Sprache“, Wien 1870; „Bulgarische Rednerkunst“, Plovdiv 1872.

Öffentliche Aktivitäten: Teilnahme am Panslawischen Kongress, Moskau 1867; Aufklärung der Bevölkerung als Lehrer, Landarzt und Journalist; Gründer der Grammatik der neubulgarischen Literatursprache; Erster Purist der bulgarischen Sprache (Ersetzen der Fremdwörter griechischer, türkischer und russischer Herkunft durch bulgarische, meist eigener Schaffung; viele sind auch heute im modernen Bulgarisch erhalten); Dolmetscher beim Oberkommando der Russischen Armee im russisch-türkischen Befreiungskrieg 1877/78.

Aufenthalte: Odessa, Moskau, Leipzig, Paris, Bukarest, Plovdiv, Stara Zagora, Schumen, Veliko Tarnovo, Gabrovo, Svishtov.

Литература

1. L. Beyer, E. Buß, H. Wilde, Freundeskreis der Fakultät für Chemie und Mineralogie an der Universität Leipzig 2002–2012 (Приятелски кръг на Факултета по химия и минералогия в Лайпцигския университет 2002–2012), Passage-Verlag, Leipzig, 2013.
2. Вж. още: Българска академия на науките, Научно-информационен център „Българска енциклопедия“, Голяма енциклопедия „България“, том 1 А-БъЛ, гл. ред. акад. Васил Гюзелев, Книгоиздателска къща „Труд“, София, 2011, ISBN 978-954-8104-23-4 (т. 1), ISBN 978-954-398-136-6 (т. 1), с. 306.